

Bruksela, 28 kwietnia 2025 r.
(OR. en)

7635/25

LIMITE

CULT 23
JEUN 41
AUDIO 18
PI 55
EDUC 84
EMPL 122
SOC 183
DIGIT 52
RECH 132
STAT 20

NOTA

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Komitet Stałych Przedstawicieli / Rada
Dotyczy:	Projekt konkluzji Rady w sprawie wspierania młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych w rozpoczynaniu kariery zawodowej – <i>Zatwierdzenie</i>

Komitet ds. Kultury przeanalizował projekt konkluzji na powyższy temat. Załączony tekst cieszy się poparciem wszystkich delegacji.

Komitet Stałych Przedstawicieli jest proszony o potwierdzenie porozumienia wypracowanego przez Komitet ds. Kultury w sprawie załączonego tekstu i o przedłożenie tekstu Radzie (ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu) do zatwierdzenia na posiedzeniu 13 maja 2025 r., a następnie do publikacji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Projekt konkluzji Rady w sprawie wspierania młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych w rozpoczynaniu kariery zawodowej

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

UWZGLĘDNIAJĄC:

1. Fundamentalną wartość kultury jako wspólnego dobra i jako przestrzeni wolności artystycznej i różnorodności kulturowej, a także rolę sektorów kultury i sektorów kreatywnych w rozwoju społeczno-gospodarczym Europy oraz we wzmacnianiu tożsamości europejskiej, poczucia wspólnoty i zasad demokracji.
2. Fakt, że artyści i pracownicy sektorów kultury i sektorów kreatywnych są siłą napędową kreatywności i innowacji, wcielają w życie wartości kulturowe, promują spójność społeczną i gospodarczą Europy, zwiększają dobrobyt, różnorodność i inkluzywność naszych demokratycznych społeczeństw oraz są trwałym czynnikiem rozwoju lokalnego i regionalnego.
3. Rolę młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych w zwiększaniu odporności i zrównoważoności sektora kultury.
4. Kluczowy wkład młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych w różnorodność kulturową w postaci nowych kreatywnych podejść i innowacyjnych koncepcji, a także w utrzymanie i promowanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa¹.
5. Fakt, że brakuje jasnej definicji „młodych artystów” lub „młodych pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych” w prawie UE i w systemach prawnych państw członkowskich².

¹ Oenzetowski Pakt na rzecz przyszłości przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne ONZ na Szczycie Przyszłości w dniu 22 września 2024 r.

² Terminy użyte w niniejszym dokumencie wyjaśniono dokładniej w załączniku w części „Definicje”.

6. Fakt, że bez względu na ich rolę lub status jako pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy lub osób samozatrudnionych, abstrahując przy tym od nierówności płci i innych rodzajów nierówności, sytuację społeczną i zawodową młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych – w zależności od danego obszaru artystycznego – często cechuje niepewność, praca przerywana i nieprzewidywalny dochód, słaba pozycja w stosunku do zleceniodawców oraz niewystarczający dostęp do zabezpieczenia społecznego lub brak takiego dostępu.
7. Fakt, że młodzi artyści i pracownicy sektorów kultury i sektorów kreatywnych wchodzący na rynek pracy zwykle mają ograniczoną wiedzę na temat przedsiębiorczości, ekonomii, rachunkowości, przepisów prawnych (w tym praw autorskich i innych praw własności intelektualnej) i dostępu do finansowania oraz ograniczoną znajomość kwestii zabezpieczenia społecznego.
8. Fakt, że młodzi artyści i pracownicy sektorów kultury i sektorów kreatywnych, pomimo wykształcenia artystycznego, często nie znajdują zatrudnienia wysokiej jakości w sektorach kultury i sektorach kreatywnych lub są zmuszeni poszukiwać dodatkowych źródeł utrzymania.
9. Rolę publicznych i prywatnych instytucji kultury w tworzeniu możliwości zatrudnienia – w tym poprzez dostarczanie informacji na temat zatrudnienia i mentoringu itp. – dla młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych.
10. Zapotrzebowanie na inicjatywy mające na celu wspieranie młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych rozpoczynających pracę w zawodzie, a także potrzebę bardziej systematycznego podejścia do wspierania takich osób.

11. Fakt, że młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych postrzega się ogólnie jako osoby nisko opłacane i że należy im się sprawiedliwe i adekwatne wynagradzanie stosownie do ich wykształcenia, rzeczywistych kompetencji i doświadczenia zawodowego³.
12. Niską świadomość społeczną na temat wagi i charakteru pracy związanej z sektorami kultury i sektorami kreatywnymi oraz na temat złożoności procesu twórczego.

ZWRACA SIĘ DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, BY NA ODPOWIEDNIM SZCZEBLU:

13. Dostrzegły specyfikę zawodów artystycznych i trudne warunki pracy w tych zawodach, w tym bariery związane z niepełnosprawnością i płcią, a także przeszkody ze względu na pochodzenie społeczne i rasowe, potrzebę traktowania takich zawodów jako źródła utrzymania oraz potrzebę należytego poszanowania praw autorskich i praw pokrewnych oraz innych praw własności intelektualnej przysługujących artystom i pracownikom sektorów kultury i sektorów kreatywnych w związku z efektami ich działalności zawodowej.
14. Dostrzegły znaczenie zdrowia psychicznego i wyzwania, z którymi mogą mierzyć się młodzi artyści i pracownicy sektorów kultury i sektorów kreatywnych, a także zachęcały do opracowywania odpowiednich środków wsparcia.
15. Rozważyły opracowanie lub poprawę odpowiedniego zabezpieczenia społecznego i odpowiednich praw socjalnych przysługujących młodym artystom i pracownikom sektorów kultury i sektorów kreatywnych.

³ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 21 listopada 2023 r. zawierająca zalecenia dla Komisji w sprawie unijnych ram dotyczących sytuacji społecznej i zawodowej artystów i pracowników sektora kultury i sektora kreatywnego (2023/2051(INL)).

16. W stosownych przypadkach dążyły do rozwijania treści w ramach edukacji artystycznej, aby ułatwić młodym ludziom nabywanie wszystkich kompetencji niezbędnych w sektorze kultury i sektorze kreatywnym oraz zdobywanie wiedzy o ważnych kwestiach, takich jak możliwości zatrudnienia; przedsiębiorczość; uczciwe praktyki; prawa autorskie i szersze ramy własności intelektualnej; narzędzia cyfrowe i technologiczne, w tym sztuczna inteligencja (AI) – zarówno jej potencjalne zastosowania, jak i możliwe zagrożenia; prawa i obowiązki prawne; zabezpieczenie społeczne; zwalczanie przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć oraz, szerzej, zwalczanie wszelkich form dyskryminacji; promocja i marketing; budowanie obecności w wymiarze internetowym oraz nawiązywanie relacji z odbiorcami cyfrowymi.
17. Zachęcały interesariuszy zajmujących się edukacją artystyczną do opracowywania projektów objętych wsparciem w ramach unijnego programu Erasmus+ służących edukacji młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych i rozwijaniu ich umiejętności.
18. Zachęcały interesariuszy zajmujących się edukacją artystyczną do dalszego rozwijania i wzmocnienia roli, jaką odgrywają ich ośrodki doradztwa zawodowego lub podobne instytucje, lub – w stosownych przypadkach – zachęcały do współpracy między opiekunami kariery i instytucjami kultury działającymi w krajach UE.
19. Nadal wspierały obecność w sektorach kultury i sektorach kreatywnych młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych poprzez dostarczanie informacji na temat programu „Kreatywna Europa” oraz innych odpowiednich programów i inicjatyw europejskich, w tym funduszy polityki spójności.

20. Promowały i ułatwiały, w stosownych przypadkach, nieformalne i pozaformalne formy uczenia się dla wszystkich (np. poprzez sztukę amatorską) oraz uczenie się przez całe życie młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych (np. poprzez warsztaty i rezydencje artystyczne), aby stymulować ich rozwój i wyposażać w *know-how* i umiejętności niezbędne do nadania impetu ich karierze zawodowej.
21. Rozwały rozwijanie i promowanie istniejących multidyscyplinarnych sieci współpracy między artystami i pracownikami sektorów kultury i sektorów kreatywnych pracującymi w różnych sektorach kultury i sektorach kreatywnych, wraz z przedstawicielami administracji publicznej, biznesu, przemysłu i środowisk akademickich, w tym w regionach najbardziej oddalonych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, a także w krajach i terytoriach zamorskich.
22. Wspierały debiuty i efekty działalności twórczej i artystycznej w różnych sektorach kultury i sektorach kreatywnych oraz dbały o lepsze wyeksponowanie młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych rozpoczynających karierę zawodową, zarówno w tradycyjnych, jak i nowych dziedzinach, między innymi poprzez tworzenie specjalnych programów.
23. Rozwały promowanie i rozwijanie skutecznych systemów wsparcia i systemów zachęt do prywatnego patronatu, przeznaczonych dla młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych jako grupy niedostatecznie reprezentowanej na rynku pracy, dbając przy tym o ujęcie w strategiach finansowania sprawiedliwych zasad dotyczących adekwatnego wynagrodzenia i odpowiednich warunków pracy.

24. Utrzymywały i dalej rozwijały programy stypendialne dla młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych.
25. Rozwały rozwijanie i promowanie istniejących instrumentów lub tworzenie nowych (np. w formie portalu internetowego / przewodnika / biuletynu) poświęconych przydatnym informacjom, najlepszym praktykom i wiadomościom dotyczącym rynku pracy dla młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych, a także rozwijanie wiedzy na temat zatrudnienia młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych, w tym osób z niepełnosprawnościami i osób o mniejszych szansach.
26. Rozwały wspieranie i ułatwianie inicjatyw, które bezpośrednio łączą mających ugruntowaną pozycję artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych z młodymi artystami i pracownikami tych sektorów, takich jak specjalne sesje służące nawiązywaniu kontaktów, wydarzenia umożliwiające tworzenie sieci kontaktów lub programy mentorskie, aby pomóc wypełnić lukę między etapem edukacji a etapem zatrudnienia w sektorach kultury i sektorach kreatywnych.
27. Utrzymały swój aktualizowany wkład w mapę CreativesUnite dotyczącą warunków pracy w sektorach kultury i sektorach kreatywnych oraz mapę działań, w tym działań mających zastosowanie do artystów ukraińskich⁴.

⁴ <https://creativesunite.eu/>.

ZWRACA SIĘ DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ I PAŃSTW CZŁONKOWSKICH, BY NA ODPOWIEDNIACH SZCZEBŁACH I W SWOICH OBSZARACH KOMPETENCJI:

28. Zgodnie z dyskusjami w Radzie i Parlamencie Europejskim – promowały warunki sprzyjające korzystnej sytuacji społecznej i zawodowej młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych jako kluczową kwestię w przyszłych strategicznych ramach UE w dziedzinie kultury, w kolejnym planie prac UE w dziedzinie kultury, a także w bieżącym dialogu z europejskimi partnerami społecznymi i interesariuszami.
29. Zachęcały młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych do uczestnictwa w istniejących programach, takich jak „Kreatywna Europa” (w tym „Culture Moves Europe”), Erasmus+, program Erasmus dla młodych przedsiębiorców i „Horyzont Europa”. Ponadto tworzyły, w stosownych przypadkach, zachęty, by umożliwić młodym artystom i pracownikom sektorów kultury i sektorów kreatywnych wymianę najlepszych praktyk i zdobywanie doświadczenia w państwach członkowskich UE i innych krajach uczestniczących w tych programach. **W** tym celu należy wspierać inicjatywy przewidujące sesje informacyjne lub wspólne platformy komunikacyjne z udziałem krajowych punktów kontaktowych programów Erasmus+, „Kreatywna Europa” i „Horyzont Europa”.
30. W dalszym ciągu promowały program „Kreatywna Europa”, w tym działanie na rzecz mobilności „Culture Moves Europe” i inne inicjatywy umożliwiające młodym artystom i pracownikom sektorów kultury i sektorów kreatywnych udział w indywidualnych projektach mobilności kulturalnej i rezydencjach we wszystkich krajach objętych programem „Kreatywna Europa” i ewentualnie poza nimi, co może pomóc im w rozwijaniu i zacieśnianiu międzynarodowych kontaktów zawodowych.

31. Wspierały projekty obejmujące badania nad sytuacją młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych rozpoczynających działalność na rynku pracy, z uwzględnieniem kwestii prawa pracy, opodatkowania i ochrony socjalnej.
32. Propagowały wartość dodaną dialogu społecznego jako narzędzia służącego poprawie warunków pracy młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych na szczeblu krajowym i unijnym oraz wspierały działania oparte na już zrealizowanych pracach na szczeblu UE w zakresie mobilności, opodatkowania (w tym VAT), zabezpieczenia społecznego, bezpieczeństwa i higieny pracy, dostarczania informacji oraz innych kwestii dotyczących artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych, a także promowały wymianę *know-how* i najlepszych praktyk w tych sektorach.
33. Przy pełnym poszanowaniu ich autonomii zalecały instytucjom kultury i organom zbiorowego zarządzania promowanie udziału młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych w procesie decyzyjnym.
34. Rozważyły włączenie danych dotyczących młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych do statystyk publicznych, tam gdzie to stosowne i bez nakładania nadmiernych obciążeń administracyjnych.
35. W celu zwiększenia adekwatności programów kształcenia i szkolenia pod względem zapewnianych umiejętności promowały – w stosownych przypadkach – regularne i porównywalne ogólnoeuropejskie systemy monitorowania losów absolwentów oparte na ogólnoeuropejskim doświadczeniu zdobytym w ramach projektu pilotażowego Eurograduate.
36. Ułatwiały i wspierały możliwości transgranicznego przenoszenia kompetencji w sektorach kultury i sektorach kreatywnych.

37. Rozważyły wspieranie tworzenia i rozwijania wysokiej jakości staży dla młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych, a także wymian kulturalnych i twórczych ułatwianych za pośrednictwem odpowiednich programów i inicjatyw europejskich, w tym funduszy spójności, co może pomóc w wymianie najlepszych praktyk oraz powiązaniu organizacji zajmujących się kształceniem i szkoleniem i organizacji młodzieżowych z organizacjami działającymi w sektorach kultury i sektorach kreatywnych.
38. Nadal wspierały, w stosownych przypadkach, wymiar programu Erasmus+ dotyczący kultury, który wspomaga projekty mobilności i współpracy między instytucjami szkolnictwa wyższego w dziedzinie sztuki i kultury, daje młodym ludziom możliwości odkrywania kultury i angażowania się w nią oraz umożliwia licznym instytucjom i stowarzyszeniom zajmującym się dziedzictwem kulturowym opracowywanie własnych programów edukacyjnych.
39. Rozważyły wspieranie młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych mających ograniczone możliwości, takich jak osoby należące do mniejszości lub osoby z państw trzecich stowarzyszonych z programem „Kreatywna Europa” oraz artyści zagrożeni i przesiedleni przybywający do UE, aby pomóc im w poprawie ich sytuacji zarobkowej i zwiększeniu ich konkurencyjności na rynku pracy (poprzez inicjatywy takie jak rezydencje artystyczne, doradztwo prawne, kursy, szkolenia i fundusze na rzecz promowania kreatywności).
40. Wykorzystywały i dalej rozwijały funkcjonujące platformy, które prezentują najlepsze praktyki⁵ istniejące w państwach członkowskich służące lepszemu eksponowaniu młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych.
41. Do roku 2029 podsumowały wdrażanie niniejszych konkluzji.

⁵ Np. europejskie platformy promujące wschodzących artystów (2021–2023): <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/european-platforms>; Program Rozwoju Artystów finansowany przez Instytut EBI: <https://institute.eib.org/whatwedo/arts/artists-residencies/>.

ZWRACA SIĘ DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ, BY:

42. Rozważyła dokonanie mapowania istniejących w państwach członkowskich definicji młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych z myślą o umożliwieniu porównywania danych między państwami i różnymi obszarami/dziedzinami.
43. W oparciu o sukces programu „Kreatywna Europa” promowała dalsze inicjatywy poświęcone ogólnie młodym artystom i pracownikom sektorów kultury i sektorów kreatywnych.
44. Podjęła próbę uproszczenia procedur składania wniosków o finansowanie unijne z myślą o zmniejszeniu obciążeń administracyjnych dla młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych.
45. Rozważyła rozwijanie możliwości skierowanych do młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych w ramach istniejących programów europejskich i odpowiednich przyszłych strategii politycznych.
46. W dalszym ciągu rozwijała istniejące sieci tematyczne dla artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych w różnych sektorach kultury i sektorach kreatywnych⁶, współfinansowane z programu „Kreatywna Europa”, z myślą o uwolnieniu potencjału młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych rozpoczynających karierę zawodową.
47. Nadal wspierała badania w tej dziedzinie, w tym badania przekrojowe; prowadziła analizy na styku kultury i różnych dziedzin nauki i gospodarki oraz rozważyła utworzenie finansowanych przez UE interdyscyplinarnych sieci badawczych, ze szczególnym uwzględnieniem młodych artystów i pracowników sektorów kreatywnych, w celu badania powiązań między działalnością kulturalną i twórczą a nauką, technologią, gospodarką, innowacjami społecznymi i zdrowiem.

⁶ European networks: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europeculture-strand/european-networks>.

Definicje:

Do celów niniejszych konkluzji:

- *za młodych artystów i pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych* uważa się osoby w wieku od 18 do 30 lat, a także artystów wschodzących i nowych pracowników sektorów kultury i sektorów kreatywnych, niezależnie od wieku, będących na początku kariery;
- *sektory kultury i sektory kreatywne* oznaczają wszystkie sektory¹:
 - a) w których działalność, w wielu przypadkach mająca potencjał tworzenia innowacji i miejsc pracy, w szczególności w zakresie własności intelektualnej:
 - i) opiera się na wartościach kulturowych oraz na ekspresji artystycznej lub innej indywidualnej lub zbiorowej ekspresji twórczej; oraz
 - ii) obejmuje rozwój, tworzenie, produkcję, rozpowszechnianie i ochronę dóbr i usług, które ucieleśniają ekspresję kulturalną, artystyczną lub inną ekspresję twórczą, a także związane z nią funkcje takie jak edukacja lub zarządzanie;
 - b) niezależnie od tego:
 - iii) czy działalność tych sektorów jest zorientowana rynkowo czy nie;
 - iv) jakiego typu struktura tę działalność prowadzi; oraz
 - v) w jaki sposób dana struktura jest finansowana.

Sektory te obejmują między innymi architekturę, archiwa, biblioteki i muzea, rzemiosło artystyczne, sektor audiowizualny (w tym film, telewizję, gry wideo i multimedia), materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, projektowanie (w tym projektowanie mody), festiwale, muzykę, literaturę, sztuki performatywne (w tym teatr i taniec), książki i działalność wydawniczą, radio i sztuki wizualne.

¹ Ze szczególnym naciskiem na sektory wymienione w art. 2 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/818 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiającego program „Kreatywna Europa” (2021–2027) i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1295/2013.

Dokumenty źródłowe:

- Rezolucja Rady w sprawie planu prac UE w dziedzinie kultury na lata 2023–2026 (2022/C 466/01)
- Konkluzje Rady w sprawie dostępu młodzieży do kultury (Dz.U. C 326 z 3.12.2010, s. 2)
- Konkluzje Rady w sprawie pobudzania kreatywności i innowacyjności młodych ludzi (Dz.U. C 169 z 15.6.2012, s. 1)
- Konkluzje Rady w sprawie młodego pokolenia twórców (2019/C 189/06)
- Konkluzje Rady w sprawie młodych ludzi i przyszłości pracy (2019/C 189/06)
- Konkluzje Rady w sprawie odbudowy, odporności i zrównoważonego charakteru sektora kultury i sektora kreatywnego (2021/C 209/03)
- Konkluzje Rady pt. „Intensyfikowanie wymiany międzykulturowej przez mobilność artystów i osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym oraz wielojęzyczność w epoce cyfrowej” (2022/C 160/07)
- Konkluzje Rady w sprawie zagrożonych i przesiedlonych artystów (2023/C 185/09)
- Konkluzje Rady w sprawie poprawy i wspierania dostępu do kultury (C/2024/7446)

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/818 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające program „Kreatywna Europa” (2021–2027) i uchylające rozporządzenie (UE) nr 1295/2013
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 października 2021 r. w sprawie sytuacji artystów i odbudowy życia kulturalnego w UE (2020/2261(INI))
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 21 listopada 2023 r. zawierająca zalecenia dla Komisji w sprawie unijnych ram dotyczących sytuacji społecznej i zawodowej artystów i pracowników sektora kultury i sektora kreatywnego (2023/2051(INL))
- Sprawozdanie grupy ekspertów działającej w ramach otwartej metody koordynacji na temat statusu i warunków pracy artystów i osób zawodowo związanych z sektorem kultury i sektorem kreatywnym: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en>
- Sprawozdanie w ramach dialogu „Głosy kultury”: „Youth, Mental Health and Culture” [Młodzież, zdrowie psychiczne i kultura], 2023
- Platforma przedstawiająca warunki pracy artystów, funkcjonująca w ramach portalu CreativesUnite, na której zamieszcza się i aktualizuje wyniki ankiety grupy ekspertów działającej w ramach otwartej metody koordynacji oraz ustalenia tej grupy: <https://creativesunite.eu/work-condition/>
- Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego (2005)
- Projekt pilotażowy Eurograduate: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/51f88c2e-a671-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>
- Karta z Porto Santo „Kultura a promowanie demokracji: w kierunku europejskiego obywatelstwa kulturowego”, 2021
- Zalecenie w sprawie statusu artysty, UNESCO, 1980

- Wzmacnianie kreatywności: wdrażanie zalecenia UNESCO z 1980 r.; piąte konsultacje globalne, 2023
 - Defending Creative Voices: Artists in emergencies, Learning from the safety of journalists [Obrona twórczych głosów: artyści w sytuacjach kryzysowych – korzystanie z doświadczeń związanych z bezpieczeństwem dziennikarzy], UNESCO, 2023
 - Wytyczne Komisji Europejskiej w sprawie układów zbiorowych dotyczących warunków pracy osób pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników
 - Zalecenie Rady z dnia 13 maja 2024 r. „Europa w ruchu” – oferowanie wszystkim możliwości w zakresie mobilności edukacyjnej (Europa.eu)
 - Ramy UNESCO na rzecz edukacji kulturalnej i artystycznej, 2024.
-